

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de **Catalunya**

L'ESTUDI D'OCUPADORS: ANÀLISI QUALITATIVA

L'opinió dels directors de centre sobre la formació
dels professors d'educació secundària

El disseny metodològic i el treball de camp de la segona fase han estat responsabilitat del Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball del Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona i AQU Catalunya.

© **Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya**

C. dels Vergós, 36-42
08017 Barcelona

Primera edició: octubre de 2015

Amb la col·laboració:

Obra Social "la Caixa"

Generalitat de Catalunya
**Departament
d'Ensenyament**

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial. La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Disponible també en versió electrònica:
<www.aqu.cat>

SUMARI

1. Introducció.....	5
2. Resum quantitatiu	8
3. Part qualitativa	11
3.1. Context.....	11
3.2. Què busquen els ocupadors? (competències i característiques personals considerades importants en la contractació dels graduats).....	13
3.3. Valoració de la formació rebuda	15
3.4. Competències que es poden millorar en la formació de grau	17
3.5. Dificultats de contractació i tria dels graduats adients	18
3.6. Formació d'acollida	19
3.7. Relació amb la universitat.....	20
3.8. Propostes de millora	21
4. Annex metodològic	22

1. INTRODUCCIÓ

Aquest informe és resultat de la fase qualitativa del projecte Ocupadors, dissenyat i dirigit per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya) i que s'ha dut a terme gràcies a la col·laboració de l'Obra Social "la Caixa".

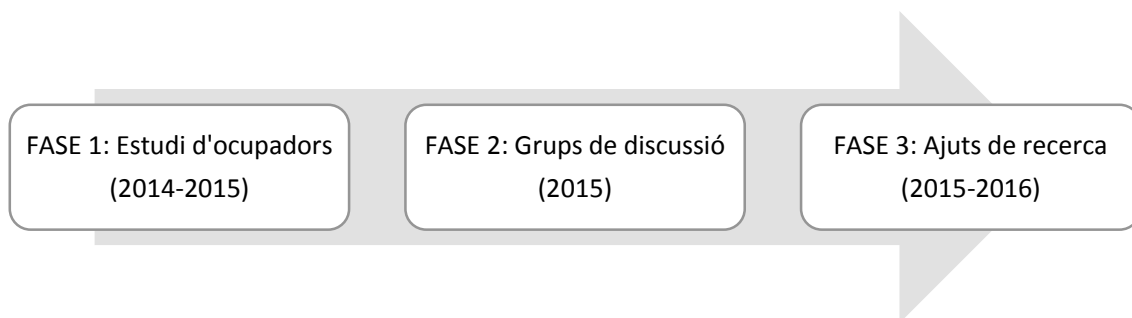
En conjunt, el projecte Ocupadors té com a objectiu conèixer la percepció dels ocupadors sobre les competències i la formació de la població graduada recentment que ha estat contractada des de l'any 2010.

S'entén que són «graduats recents» aquelles persones que han obtingut un títol universitari durant els dos anys anteriors a la seva contractació.

En concret, es pretenen identificar els punts forts i febles de les competències adquirides en l'àmbit universitari —car l'experiència professional de la població objecte d'estudi és, en principi, molt escassa o nul·la—, si bé aquestes competències també són fruit de la seva formació prèvia i del seu

procés general de socialització.

El projecte Ocupadors consta de tres fases:

La primera fase, de caràcter quantitatiu, s'ha basat en una enquesta en línia, les magnituds principals de la qual es mostren en el quadre 1.

Quadre 1. Població, mostra, percentatge de resposta i error mostral de l'enquesta als ocupadors

	Població	Mostra	Resposta	Error mostral
Empreses privades	16.757	1.325	7,91%	2,6%
Funció pública	66	11	16,7%	27,7%
Ensenyament	2.822	281	10,0%	5,7%
Infermeria	520	112	21,5%	8,4%
Medicina	606	90	14,8%	9,7%

La segona fase, de caràcter qualitatiu, s'ha basat en la realització de grups de discussió i entrevistes telefòniques semiestructurades a un conjunt de 12 perfils d'ocupadors, identificats en funció de la branca d'activitat a la qual pertanyien. L'objectiu d'aquesta fase és aprofundir en els resultats genèrics de l'enquesta i obtenir una informació més rica i detallada que permeti desenvolupar i interpretar contextualment les dades quantitatives. Aquesta és la fase en la qual cal situar les informacions que es presenten en les pàgines següents. El quadre 2 recull els perfils identificats, les titulacions associades a cada perfil i el nombre de persones que han participat en cada un dels dos mètodes utilitzats.

Quadre 2. Branques d'activitat i titulacions associades als 12 perfils identificats per desenvolupar la fase qualitativa (grups de discussió i entrevistes semiestructurades) del projecte Ocupadors

Perfil	Branca d'activitat	Agrupació titulacions	Grups de discussió	Entrevistes	Total participants fase qualitativa
1	Institucions financeres, assegurances i activitats immobiliàries	Economia, ADE i Empresarials	4	2	6
2	Indústria	Enginyeries de la Producció	5	3	8
3	Construcció	Arquitectura i Enginyeries Civils	6	3	9
4	Tecnologies de la comunicació	Enginyeries de la Comunicació	9		9
5	Mitjans de comunicació	Comunicació	9		9
6	Serveis jurídics	Dret, Relacions Laborals i Criminologia	7		7
7	Consultories i serveis a les empreses	Economia, ADE i Empresarials	7	3	10
8	Serveis educatius i socials	Psicologia, Pedagogia, Psicopedagogia, Treball Social, Educació Social		7	7
9	Educació infantil i primària	Mestres	6	1	7
10	Educació secundària	Llicenciats/graduats amb CAP/màster en educació	9		9
11	Sanitat-medicina	Medicina	9	1	10
12	Sanitat-infermeria	Infermeria	10		10
Total			81	20	101

La tercera fase, amb la qual es finalitzarà l'estudi, consistirà en la convocatòria d'ajuts de recerca dirigits a la comunitat acadèmica, que hauran de permetre obtenir nou coneixement respecte a l'adequació entre la formació universitària i les demandes del mercat de treball.

L'informe que segueix a continuació correspon al perfil d'educació secundària obligatòria (núm. 10 del quadre 2). El quadre 3 mostra la graella tipològica utilitzada. Com es pot comprovar, les principals variables de segmentació utilitzades han estat el grau de complexitat del centre educatiu i la titularitat pública i privada. La majoria de centres eren de complexitat mitjana, però hi havia una representació suficient dels de complexitat alta i baixa. La presència de centres de titularitat pública i de titularitat privada o concertada era equilibrada.

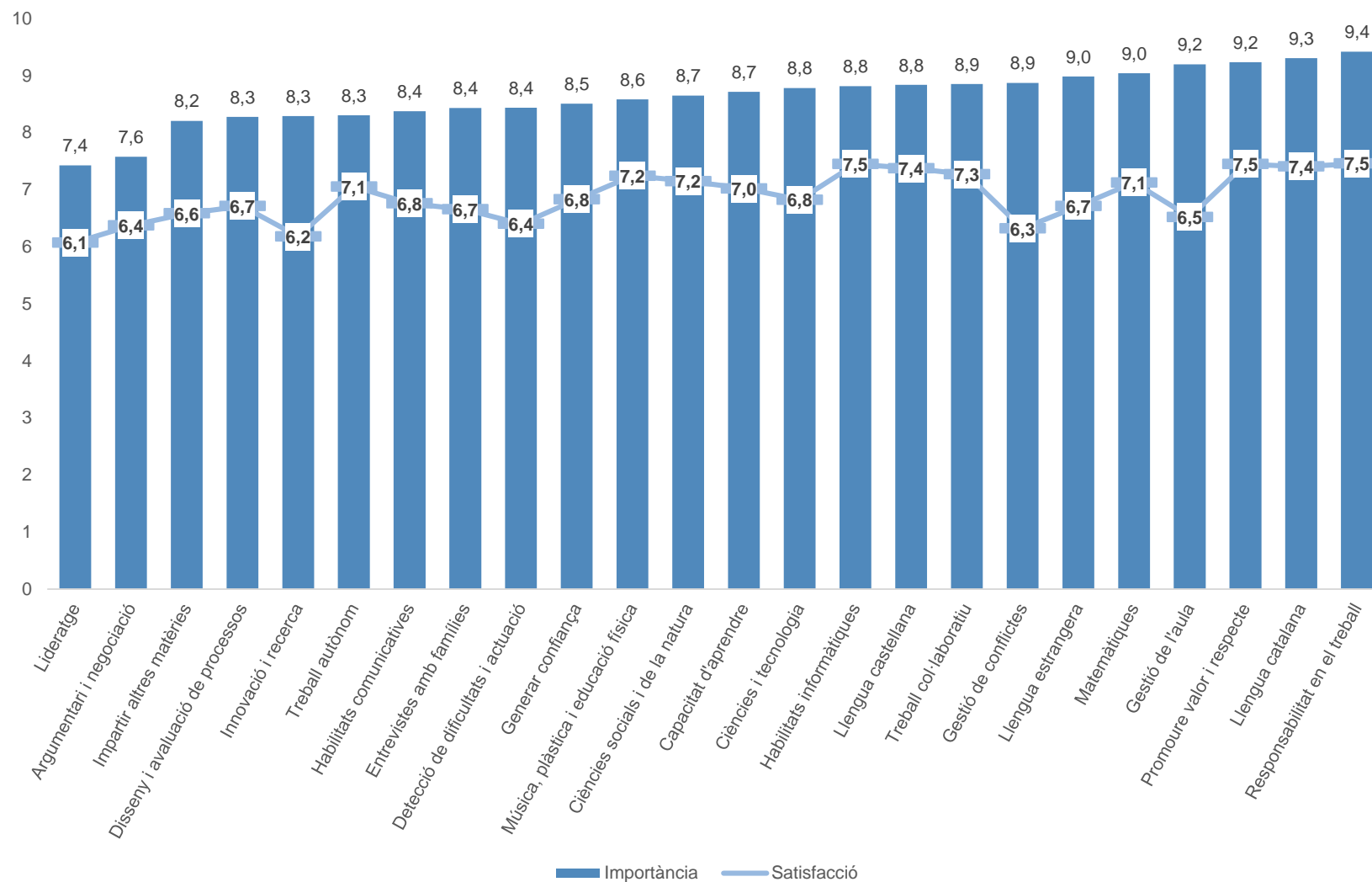
Quadre 3. Característiques dels centres dels quals s'ha obtingut la informació en funció del seu grau de complexitat i la seva titularitat

		Nombre de representants en el grup de discussió	Nombre d'entrevistes telefòniques realitzades
Complexitat baixa	Pública	0	0
	Privada	2	0
Complexitat mitjana	Pública	3	0
	Privada	2	0
Complexitat alta	Pública	2	0
	Privada	0	0

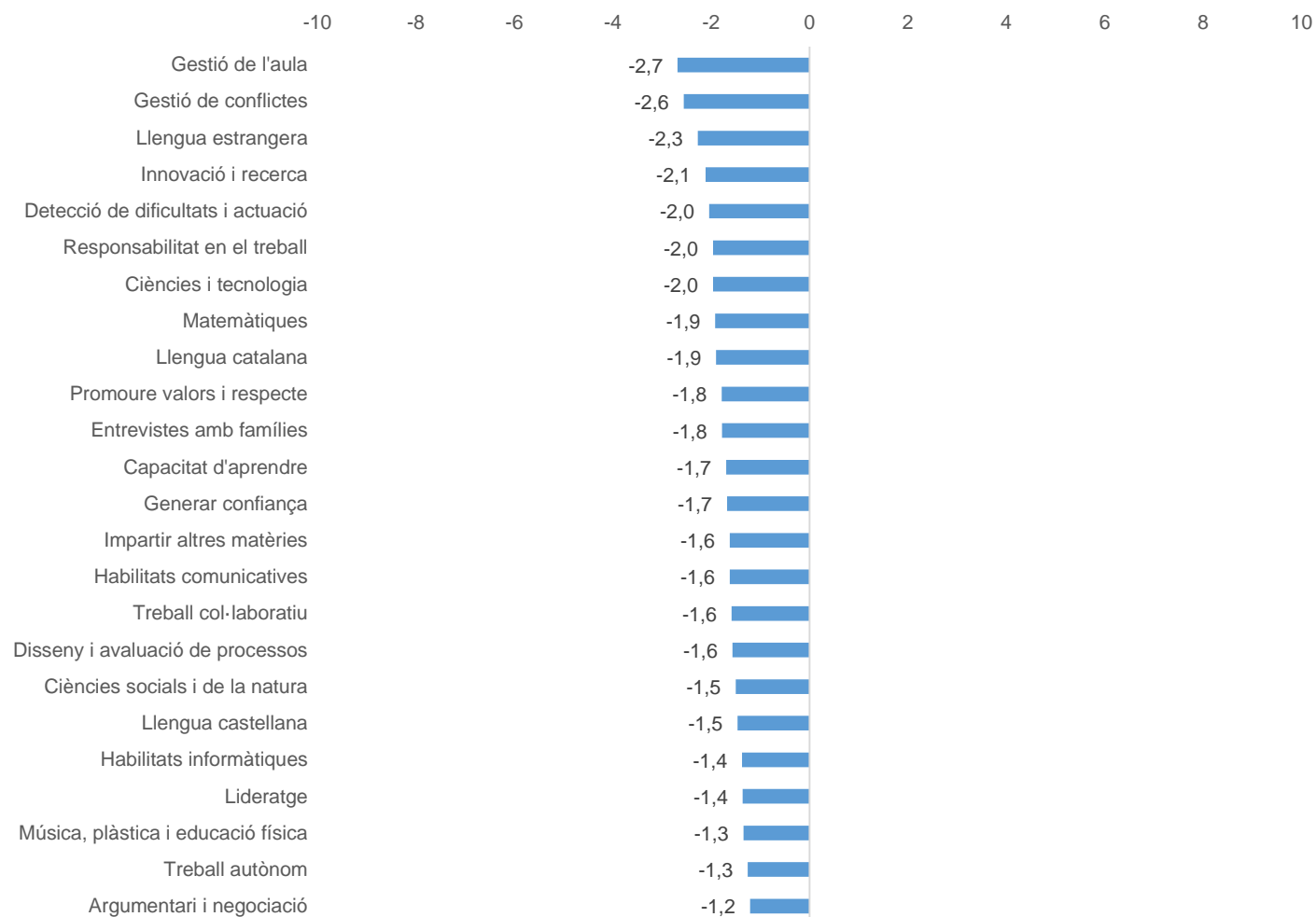
2. RESUM QUANTITATIU

Taula 1. Comparativa de les mitjanes d'importància i de satisfacció relatives a les competències dels docents graduats recentment i novells			Taula 2. Diferència entre les mitjanes d'importància i de satisfacció relatives a les competències dels docents graduats recentment i novells	
	Importància	Satisfacció		Diferència
Lideratge	7,4	6,1	Gestió de l'aula	-2,67911
Argumentari i negociació	7,6	6,4	Gestió de conflictes	-2,55456
Impartir altres matèries	8,2	6,6	Llengua estrangera	-2,27183
Disseny i avaluació de processos	8,3	6,7	Innovació i recerca	-2,11216
Innovació i recerca	8,3	6,2	Detecció de dificultats i actuació	-2,03904
Treball autònom	8,3	7,1	Responsabilitat en el treball	-1,96112
Habilitats comunicatives	8,4	6,8	Ciències i tecnologia	-1,96064
Entrevistes amb famílies	8,4	6,7	Matemàtiques	-1,9143
Detecció de dificultats i actuació	8,4	6,4	Llengua catalana	-1,89924
Generar confiança	8,5	6,8	Promoure valors i respecte	-1,78586
Música, plàstica i educació física	8,6	7,2	Entrevistes amb famílies	-1,77949
Ciències socials i de la natura	8,7	7,2	Capacitat d'aprendre	-1,69394
Capacitat d'aprendre	8,7	7,0	Generar confiança	-1,67589
Ciències i tecnologia	8,8	6,8	Impartir altres matèries	-1,62108
Habilitats informàtiques	8,8	7,5	Habilitats comunicatives	-1,6183
Llengua castellana	8,8	7,4	Treball col·laboratiu	-1,58174
Treball col·laboratiu	8,9	7,3	Disseny i avaluació de processos	-1,56456
Gestió de conflictes	8,9	6,3	Ciències socials i de la natura	-1,50035
Llengua estrangera	9,0	6,7	Llengua castellana	-1,46235
Matemàtiques	9,0	7,1	Habilitats informàtiques	-1,36778
Gestió de l'aula	9,2	6,5	Lideratge	-1,35672
Promoure valors i respecte	9,2	7,5	Música, plàstica i educació física	-1,3399
Llengua catalana	9,3	7,4	Treball autònom	-1,25185
Responsabilitat en el treball	9,4	7,5	Argumentari i negociació	-1,20581

Gràfic 1. Comparativa de les mitjanes d'importància i de satisfacció relatives a les competències dels docents graduats recentment i novells

Gràfic 2. Diferència entre les mitjanes d'importància i de satisfacció relatives a les competències dels docents graduats recentment i novells

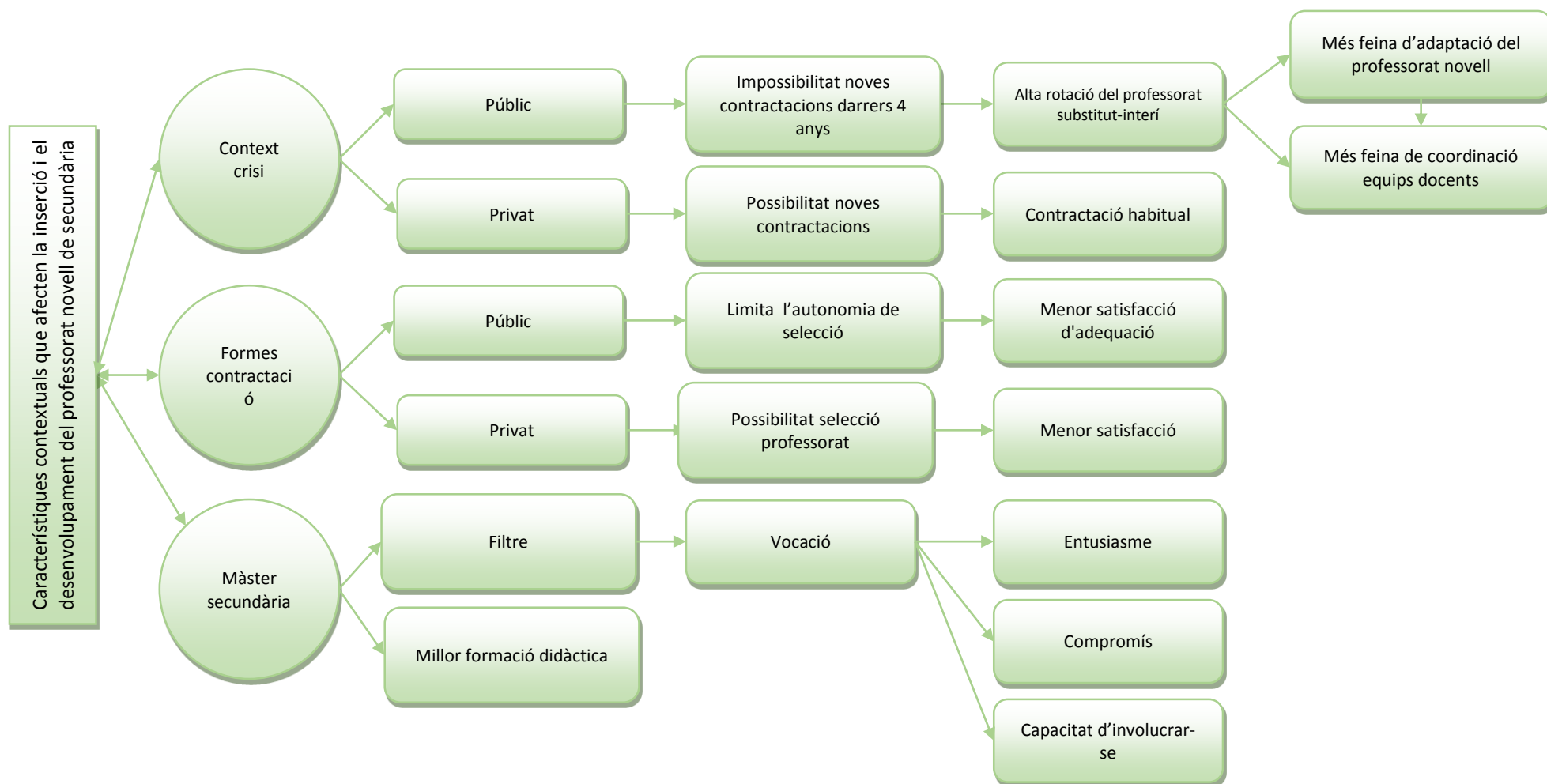
3. PART QUALITATIVA

3.1. Context

En el grup de discussió es fa referència a tres elements contextuals que cal tenir en compte a l'hora d'analitzar la inserció, les competències i les característiques actitudinals i comportamentals dels docents titulats recentment o novells:

1. Els assistents fan una molt bona valoració dels efectes que ha tingut la implantació del Màster Universitari de Formació del Professorat d'Educació en Secundària Obligatòria, Batxillerat i Formació Professional (màster de secundària). Es considera que les generacions de professorat que han passat per aquest màster estan més ben formades i mostren un compromís, un entusiasme i una capacitat d'involucrar-se en la feina més grans que les generacions precedents. S'interpreta que el màster, en ser més llarg i car que l'anterior Certificat d'Aptitud Pedagògica (CAP), a més de formar millor, funciona com un filtre que fa que només el realitzin les persones motivades i amb certa vocació per fer de docents.
2. El context de crisi econòmica i de reducció de la despesa en contractació de professorat ha afectat de manera diferenciada i desigual els centres privats i concertats i els públics. Els primers han vist com tenien més oferta de professorat, i com una part d'aquest creixement prové de professionals d'altres sectors que, en estar acreditats per exercir de professors/res de secundària, s'han decidit a cercar feina en aquest sector a conseqüència del context de crisi. En canvi, la impossibilitat de contractar nou professorat que tenen els centres públics des de fa quatre anys ha comportat que durant aquest temps el seu nou professorat hagi estat personal interí que realitza substitucions del personal estable. Aquest fet ha generat la rotació d'una part important de les plantilles, que en alguns centres ha arribat a ser del 20% o el 30% de la plantilla. Aquest alt percentatge de rotació implica que el professorat veterà i les direccions de centre han hagut d'assumir l'important volum de feina que suposa la formació, el seguiment i l'ajuda al nou professorat per facilitar-ne l'adaptació al centre i l'aprofundiment dels coneixements pràctics de la professió. El temps d'adaptació i d'aprenentatge requerit pel nou professorat suposa també un increment de la feina de coordinació dels equips de professorat, que han d'integrar persones noves i amb menys expertesa professional. El volum de feina d'ajuda a l'adaptació del nou professorat que tenen els centres privats i concertats és inferior per la menor rotació de personal que tenen.
3. Les possibilitats de seleccionar el personal contractat de què disposen els centres privats i concertats, enfront de la limitada autonomia que tenen els centres públics, són a la base de la satisfacció més gran dels primers pel que fa a l'adequació dels perfils dels nous docents. Així ho expressen els assistents al grup de discussió.

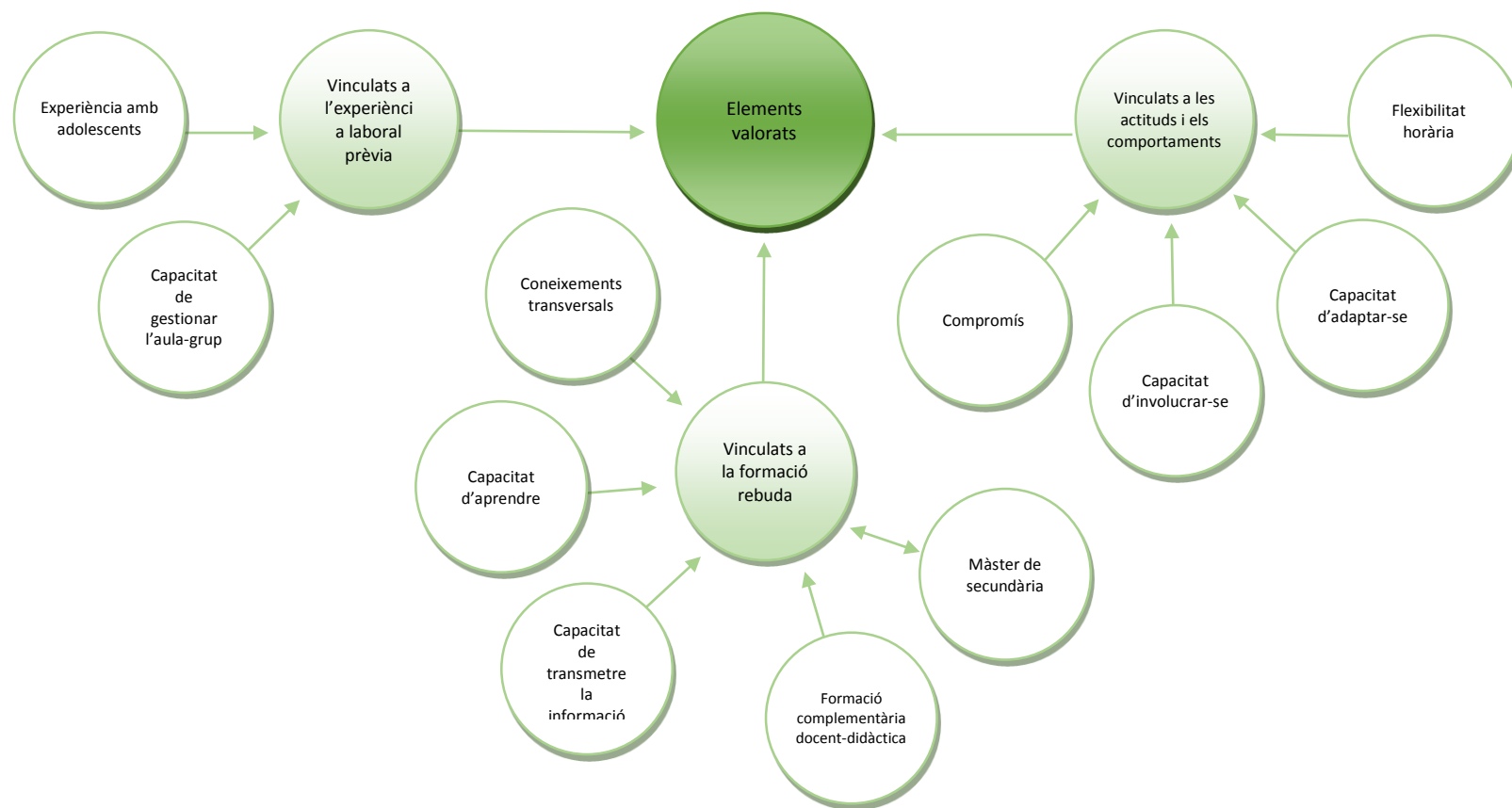
Figura 1. Context

3.2. Què busquen els ocupadors? (competències i característiques personals considerades importants en la contractació dels graduats)

Quan es pregunta pels elements que més es valoren del professorat novell, s'esmenten un ampli ventall de competències i característiques personals, que es recullen a la figura 2. Aquests elements es poden agrupar en tres blocs. 1) El primer és el d'aquells elements que provenen de l'experiència d'haver treballat prèviament amb adolescents, sigui laboralment en un altre centre educatiu —forma preferida— o en altres activitats (educació en el lleure, activitats extraescolars, etc.), sigui en l'àmbit del voluntariat (esplais, agrupaments escoltes o altres àmbits similars). Aquest fet posa en relleu que es considera que molts dels coneixements i competències necessaris per ser professor s'aprenen amb l'experiència pràctica, com ara la gestió del grup-aula. 2) El segon bloc el formen elements de caràcter actitudinal o comportamental, que no sempre són estrictament «formables» en la formació de grau i màster. 3) El darrer bloc és d'elements vinculats amb la formació rebuda. Entre aquests elements es dona una gran importància als coneixements de caràcter transversal (especialment a les competències d'escriptura i lectura i al nivell d'anglès), als coneixements en didàctica, a la capacitat de transmetre la informació i els continguts als alumnes, i a la capacitat d'aprendre noves coses, fet imprescindible per poder anar adaptant el currículum ensenyat als alumnes i per poder tenir una certa polivalència respecte a les matèries que es poden impartir. El fet de tenir un bon nivell de coneixements especialitzats en les matèries que s'han d'impartir es dona per descomptat i es considera que ve assegurat per la graduació específica que rep el professorat novell.

Figura 2. Què busquen els ocupadors?

3.3. Valoració de la formació rebuda

En la figura 3 es valoren la formació que actualment reben els professors de secundària i les competències i els coneixements que es considera que haurien d'adquirir en els estudis. En primer lloc, destaca la bona valoració global que es fa del nivell competencial i comportamental de la generació de professorat novell que s'ha format en el màster de secundària. Es considera que aquesta generació de professorat està globalment més ben formada que les generacions precedents, tant les formades amb el CAP com les anteriors a aquest. Es valora que el màster ha permès fer un salt qualitatiu important. D'una banda, perquè en tenir una durada més llarga permet que els mestres adquireixen més coneixements en didàctica. D'altra banda, perquè en ser més llarg i car que el CAP fa de filtre, de manera que només les persones motivades i amb certa vocació per fer de docents s'hi inscriuen i el finalitzen. Per aquestes raons, segons els assistents al grup de discussió, els nous docents acaben mostrant un compromís, un entusiasme i una capacitat d'involucrar-se en la feina més grans que les generacions de docents novells precedents.

Malgrat aquesta bona valoració global de la formació de les noves generacions de professors/res, també s'esmenten alguns aspectes millorables. En primer lloc, i com a element més destacat, s'apunta la necessitat d'aconseguir que els nous docents comencin a exercir tenint un nivell més elevat en les competències vinculades al treball a l'aula, tant pel que fa a didàctica pràctica com pel que fa a habilitats i coneixements de gestió del grup-aula i de relació amb els pares i mares dels alumnes. En coherència amb això, s'assenyala la necessitat que, en la formació dels docents, la part de pràctiques als centres sigui més llarga i tingui més pes. En segon lloc, també es demana a les universitats un esforç per millorar dos coneixements de base com són la capacitat de redacció i el nivell d'anglès del professorat, per tal que aquest pugui impartir classes en aquesta llengua. Addicionalment, també s'apunta que fóra bo intentar que el professorat adquirís un coneixement més avançat en TIC, per poder aprofitar més el potencial d'aquestes eines per a la docència. Finalment, es reclama que, quan des de la universitat es facin propostes i plans de millora pedagògica, es tingui més en compte el context i les circumstàncies en què treballa el professorat de secundària, ja que només així aquestes propostes podran aconseguir els objectius que es proposen.

Figura 3. Valoració de la formació rebuda

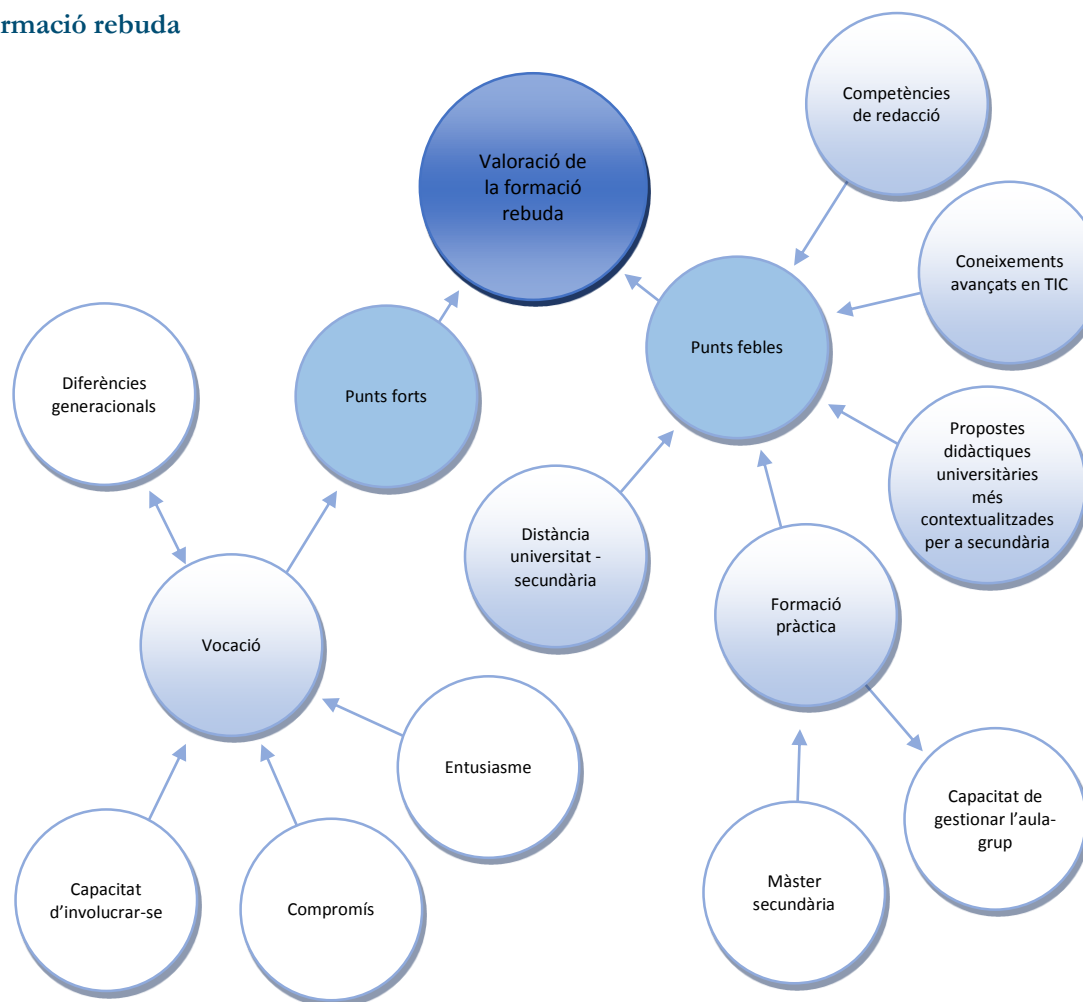
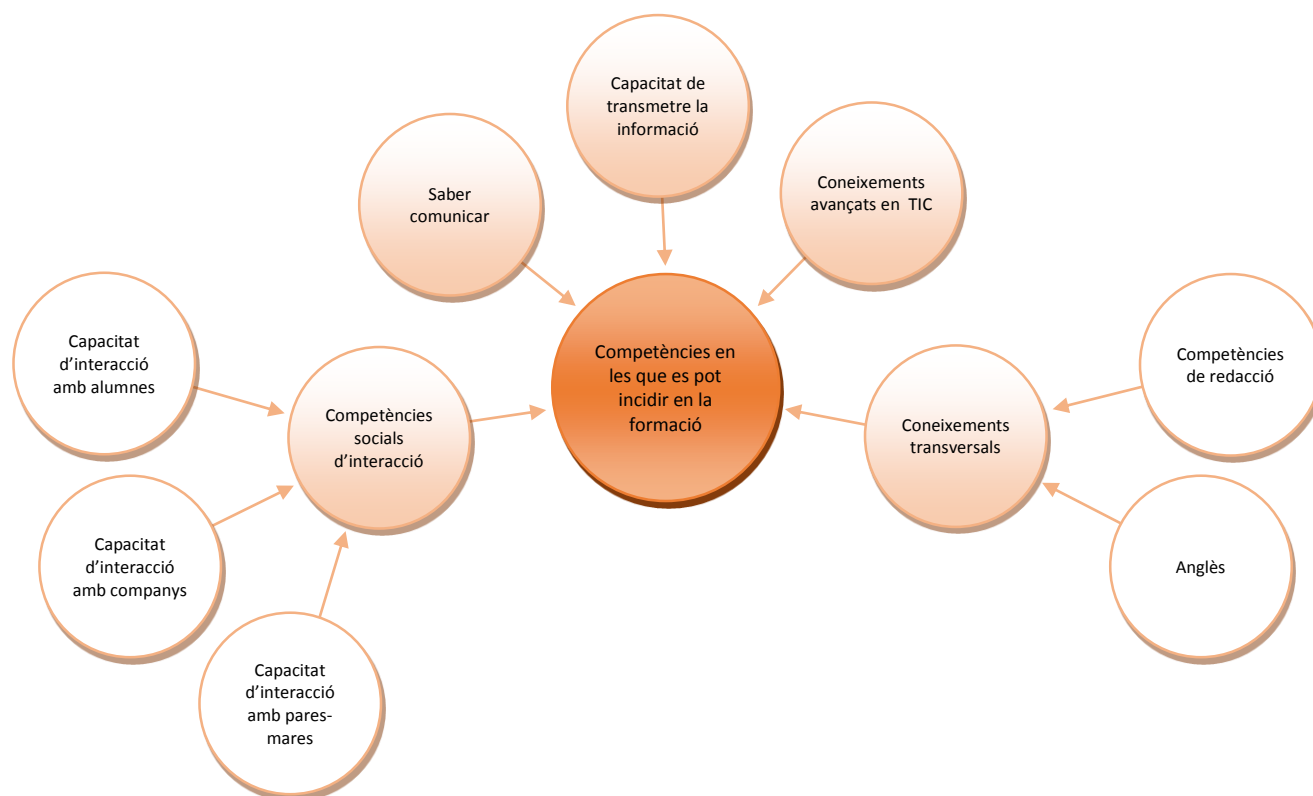

Figura 4. Competències que es poden millorar en la formació de grau

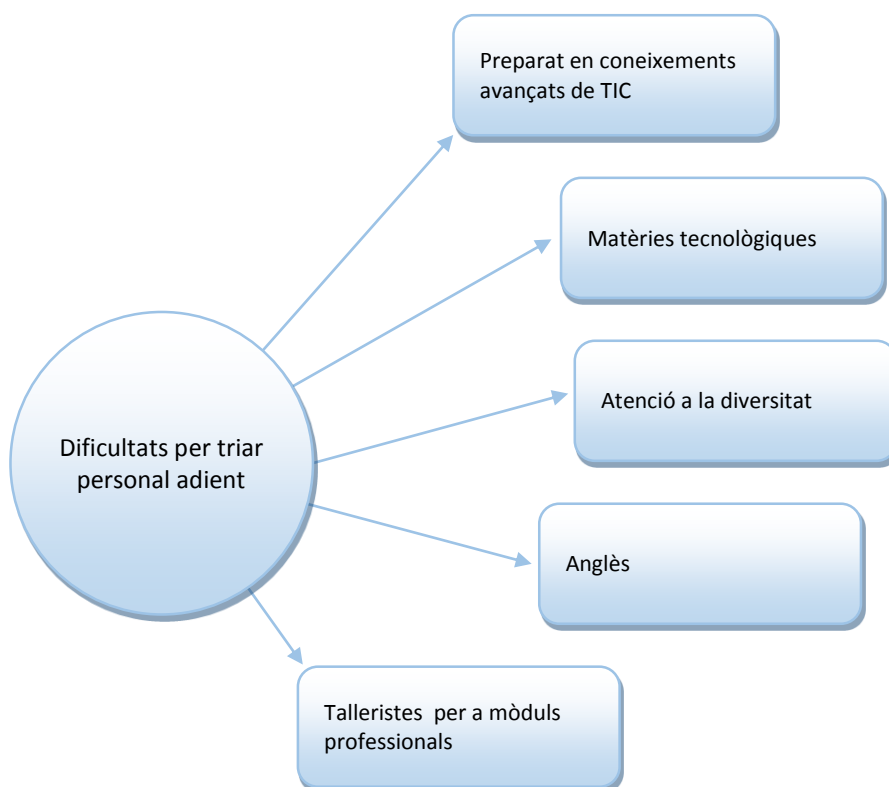
3.4. Competències que es poden millorar en la formació de grau

En coherència amb el que es planteja en la figura anterior, els participants assenyalen diverses competències en les quals caldria incidir per millorar la formació. En primer lloc, es considera necessari incidir més en les competències socials d'interacció interpersonal. En segon lloc, es creu que cal aconseguir una millora en les competències comunicatives i de transmissió d'informació. Addicionalment, també es demana que el professorat millori en el coneixement avançat en TIC. Finalment, es demana una millora en dos coneixements transversals o de base com són la competència de redacció i el nivell d'anglès.

3.5. Dificultats de contractació i tria dels graduats adients

Els participants assenyalen que, en els darrers anys, han tingut dificultats per trobar nou professorat ben preparat per impartir les matèries tecnològiques i els cursos pràctics (estil «tallers») dels mòduls professionals, per atendre la «diversitat» i per dur a terme docència en anglès, així com professorat amb un coneixement avançat d'ús de les TIC.

Figura 5. Dificultats de contractació i tria dels graduats

3.6. Formació d'acollida

Si en l'informe quantitatiu *Ocupabilitat i competències dels nous docents. L'opinió dels centres educatius d'educació infantil, primària i secundària* es fa palès que la majoria de centres disposen d'accions i protocols d'acollida com xerrades d'acollida, documents d'explicació de les normes, regles i formes de funcionament o l'existència d'un professor mentor encarregat d'ajudar els nous professors/res a adaptar-se al centre, els assistents al grup de discussió assenyalen la gran importància i efectivitat que aquestes mesures tenen per fer més ràpida i més fàcil l'adaptació del nou professorat al centre. Es destaca que aquesta feina d'ajuda a l'adaptació del nou professorat sovint és més difícil en els centres públics que en els privats i concertats, ja que els primers solen tenir una proporció de nou professorat força superior. La raó d'aquesta major proporció es troba en el percentatge més gran de rotació de personal que acostumen a tenir els centres públics (a vegades del 20% o el 30% del personal), molt associada a la rotació del personal interí que realitza substitucions del personal estable de la plantilla.

Figura 6. Formació d'acollida

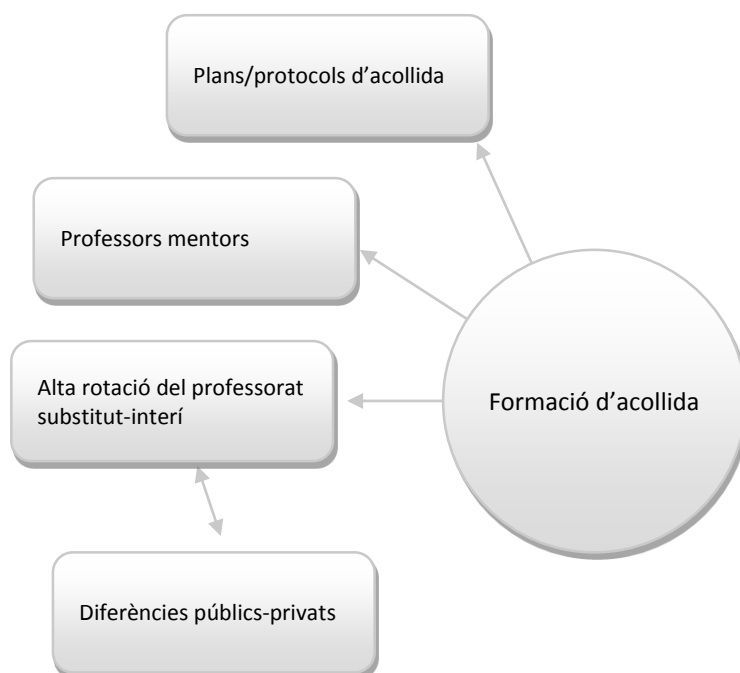
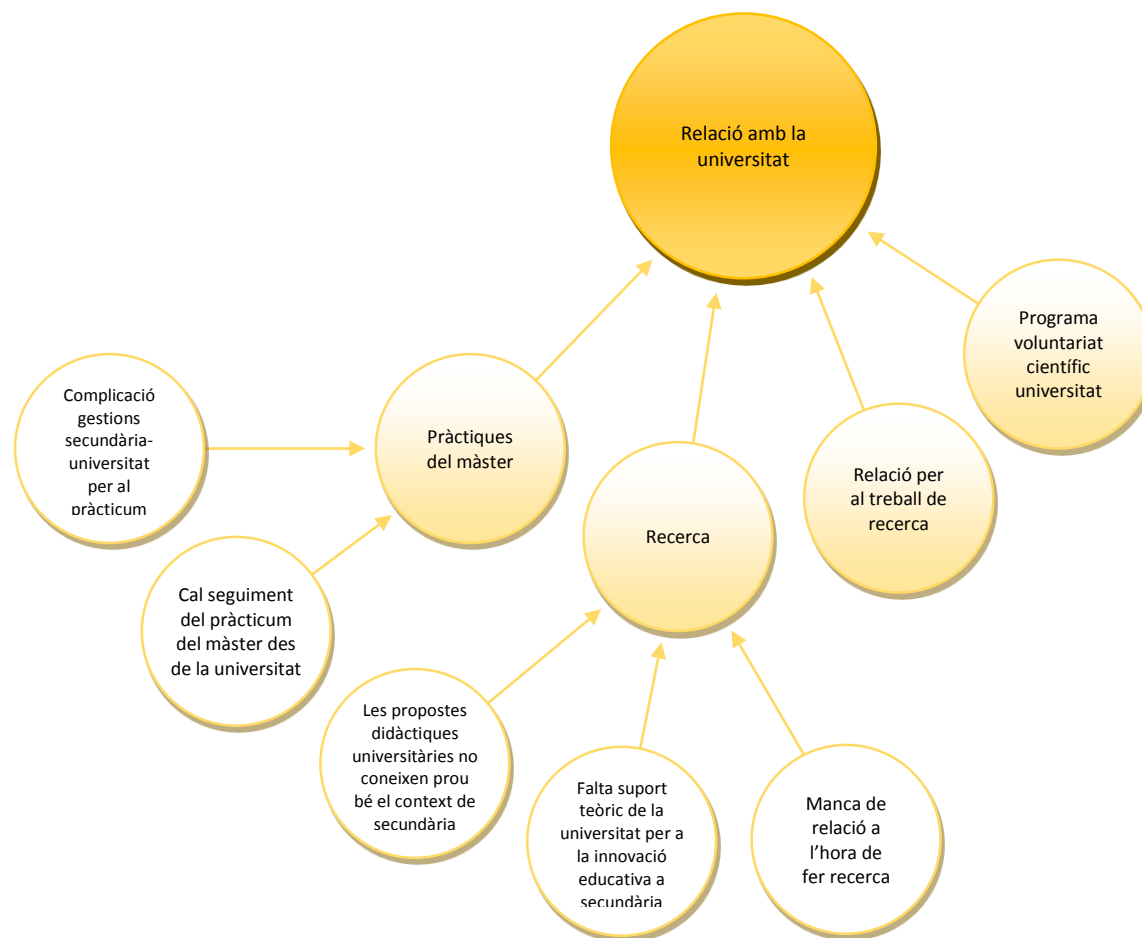

Figura 7. Relació amb la universitat

3.7. Relació amb la universitat

Els participants consideren que la relació actual entre els centres de secundària i la universitat no és suficientment propera. Aquesta relació es produeix en els quatre grans àmbits que es veuen a la figura 7. En relació amb les pràctiques que els estudiants del màster universitari fan als centres de secundària, s'assenyala que comporten un excés de gestions massa complicades per als centres de secundària, i es considera que des del màster universitari s'hauria de fer un seguiment més proper i personalitzat dels alumnes en pràctiques. Pel que fa a la recerca, es creu que hi hauria d'haver més relació entre la universitat i els centres de secundària tant pel que fa a la recerca en matèria d'innovació en docència com pel que fa a la resta de recerca. També es planteja que s'hauria de facilitar i millorar l'accés que tenen els alumnes de secundària a la universitat a l'hora de fer els treballs de recerca de secundària. Finalment, s'apunta com una nova línia de relació molt interessant, que caldria mantenir i aprofundir, la que suposa el programa de voluntariat científic, mitjançant el qual investigadors universitaris jubilats participen en activitats als centres de secundària per estimular i motivar els estudiants.

3.8. Propostes de millora

Es proposen tres línies de millora de l'actual formació universitària. La primera és que la formació didàctica impartida a les universitats es contextualitzi millor i tingui més en compte la realitat i les problemàtiques de la docència de secundària. La segona línia consisteix a millorar la formació pràctica del màster actual de dues maneres: a) fent un seguiment més personalitzat i continuat des de la universitat pel que fa al desenvolupament de les pràctiques dels estudiants del màster als centres de secundària (p. ex. amb un tutor); i b) fent unes pràctiques de més durada que les actuals —per exemple d'un any— i que siguin de l'estil de les estades hospitalàries del MIR sanitari. Finalment, la tercera línia de millora que es planteja és que s'incorporin assignatures de didàctica de secundària en els diferents graus universitaris.

Figura 8. Propostes de millora

4. ANNEX METODOLÒGIC

Disseny metodològic i treball de camp	Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball del Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona i AQU Catalunya
Període del treball de camp	1 de juny a 14 de juliol i 1 de setembre a 5 d'octubre de 2015
Mètodes d'obtenció de la informació	Grups de discussió Entrevistes telefòniques semiestructurades
Mètode d'anàlisi de la informació	Anàlisi de continguts, desenvolupada amb el programa ATLAS.ti
Equip del treball de camp	Oriol Barranco, Joan Miquel Verd, Oriol Alonso, Anna Prades, Carme Edo, Queralt Capsada
Equip de redacció dels informes	Direcció: Joan Miquel Verd Coordinació: Anna Prades Redacció: Oriol Barranco i Joan Miquel Verd Disseny de les gràfiques i maquetació: Oriol Alonso i Àgata Segura

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de **Catalunya**

www.aqu.cat